रक्तपद्मासनस्था च मुकुटकुण्डलमण्डिता ।
रक्तकौषेयवस्त्रा तु स्मितवक्त्रा शुभानना ॥
नवयौवनसम्पन्ना चार्व्वङ्गी ललितप्रभा ।
उमया भाषितं मन्त्रं यत् पूर्व्वं त्वेकमक्षरं ॥
मन्त्रमस्यास्तु तज्ज्ञेयं तेन देवीं प्रपूजयेत्" ।
एकमक्षरं शक्तिवीजरूपं ।
"तथाष्टम्यां नवम्याश्च पूजा कार्य्या विवृद्धये ।
पटेषु प्रतिमायां वा घटे मङ्गलचण्डिकां ॥
यः पूजयेद्भौमवारे शुभैर्दूर्व्वाक्षतैः शिवां ।
सततं साधकः सोऽपि काममिष्टमवाप्नुयात्" ॥•॥
ज्योतिषे। शनैश्चरस्य वारेण वारेणाङ्गारकस्य च।
"कृष्णाष्टमी चतुर्द्दश्यौ पुण्यात् पुण्यतरे स्मृते" ॥
तथा—
"सोमवारेऽप्यमावास्या आदित्याहे तु सप्तमी ।
चतुर्थ्यङ्गारवारे च अष्टमी च बृहस्पतौ ॥
अत्र यत् क्रियते पापमथवा धर्म्मसञ्चयः ।
षष्टिजन्मसहस्राणि प्रतिजन्म तदक्षयं" ॥
इति तिथ्यादितत्त्वं ॥*॥ श्रीकृष्णजन्माष्टमीव्रतं अष्टकाश्राद्धं भीष्माष्टमीकृत्यञ्च तत्तच्छब्दे द्रष्टव्यं ॥ महाष्टमीकृत्यं महाष्टमीशब्दे द्रष्टव्यं ॥ तत्र जातफलं ।

"भूपालतः प्राप्तधनः कृशाङ्गः
सुखी कृपालुर्युवतिप्रियश्च ।
चतुष्पदाढ्यो धनधान्ययुक्तः
स्यादष्टमीजो मनुजः सुधीरः ॥"

इति कोष्ठीप्रदीपः ॥

अष्टमूर्त्तिः, पुं, (अष्टौ मूर्त्तयो यस्य ।) शिवः । इति हेमचन्द्रः ॥ तत्प्रत्येकमूर्त्तिनामानि । क्षितिमूर्त्तिः सर्व्वः १ जलमूर्त्तिर्भवः २ अग्निमूर्त्तिः रुद्रः ३ वायुमूर्त्तिरुग्रः ४ आकाशमूर्त्तिर्भीमः ५ यजमानमूर्त्तिः पशुपतिः ६ चन्द्रमूर्त्तिर्म्महादेवः ७ सूर्य्यमूर्त्तिरीशानः ८। इति तन्त्रशास्त्रं ॥ एताः शरभरूपिशिवस्याष्टपादाः इति कालिकापुराणं ॥ यथा ।
"अष्टमूर्त्तिर्निधीशश्च ज्ञानचक्षुस्तमोमयः" ।
इति वटुकभैरवस्तोत्रं ॥ तस्याष्टमूर्त्तयो यथा ।
"अथाग्निः रविरिन्दुश्च भूमिरापः प्रभञ्जनः।
यजमानः खमष्टौ च महादेवस्य मूर्त्तयः" ॥
इति शब्दमाला ॥

("अवेहि मां किङ्करमष्टमूर्त्तेः
कुम्भोदरं नाम निकुम्भमित्रम्" ॥

इति रघुवंशे ॥ तथा कुमारे च ।

"तत्राग्निमाधाय समित्समिद्धं
स्वमेव मूर्त्यन्तरमष्टमूर्त्तिः" ॥)

अष्टलौहकं, क्ली, अष्टधातुविशेषः । तद्यथा । सुवर्णं १ रजतं २ ताम्रं ३ रङ्गं ४ सीसं ५ कान्तलोहं ६ मुण्डलोहं ७ तीक्ष्णलोहं ८। इति राजनिर्घण्टः॥

अष्टवर्गः, पुं, (अष्टानां औषधविशेषाणां रविप्रभृतीनां वा वर्गः ।) औषधविशेषाष्टकं । तद्यथा । ऋषभः १ जीवकः २ मेदः ३ महामेदः ४ ऋद्धिः ५ वृद्धिः ६ काकोली ७ क्षीरकाकोली ८। इति वैद्यकपरिभाषा । एकीकृतैतदौषधगुणाः । रक्तपित्तव्रणवायुपित्तनाशित्वं । इति राजवल्लभः ॥
("जीवकर्षभकौ मेदे काकोल्यौ ऋद्धिवृद्धिके ।
अष्टवर्गोऽष्टभिर्द्रव्यैः कथितश्चरकादिभिः ॥
अष्टवर्गो हिमः स्वादुर्वृंहणो शुक्रलो गुरुः ।
भग्नसन्धानकृत् कामबलासबलवर्द्धनः ॥
वातपित्तास्रतृट्दाहज्वरमेहक्षयप्रणुत्" ।
इति भावप्रकाशः ॥)
ज्योतिषशास्त्रोक्तगोचरविशेषः। तद्यथा। आदौ रव्यादिसप्तग्रहाणां राहोश्च अष्टमासकोष्ठं कृत्वा प्रत्येकमासकोष्ठे जन्मकालीनग्रहाधिष्ठितराश्यवधिस्वाद्दिनकृच्छुभद इत्यादि दीपिकोक्तवचनाङ्कसंख्यकगृहे रेखां विन्यसेत् तत्र रवेर्द्वादशकोष्ठे ४८ चन्द्रस्य ४९ कुजस्य ३९ बुधस्य ५५ गुरोः ५६ भृगोः ५२ शनेः ३६ राहोः ३९ एतत्संख्यका रेखा देयाः। ततः प्रत्येकग्रहस्यरेखाः द्विगुणीकृत्य अष्टाधिकाश्चेत् अष्टभिः शोधयेत् । शेषा रेखाः शुभाः ख्याताः । अष्टोनाश्चेत्तदा विन्दुभिरष्टानां पूरणं कार्य्यं। तत्र विन्दवोऽशुभाः ख्याताः । अष्टौ चेत् तदा विन्दुरेखयोरभावस्तत्र समं परिकीर्त्तितं ॥ तस्य नामगुणाः ।
"जीवकर्षभकौ मेदे काकोल्यौ वृद्धिऋद्धिके ।
अष्टवर्गोऽष्टभिर्द्रव्यैः कथितश्चरकादिभिः ॥
अष्टवर्गो हिमः स्वादुर्वृंहणः शुक्रलो गुरुः ।
भग्नसन्धानकृत् बल्यः शरीरबलवर्द्धनः ॥
वातपित्तास्रतृट्दाहज्वरमेहक्षयप्रणुत्" ।
इति भावप्रकाशः ॥*। ज्योतिःशास्त्रोक्तगणनया रेखाविन्दुभ्यां शुभाशुभफलसूचकजन्मकालीनाष्टग्रहसमुदायः । यथा । अथाष्टवर्गः ।
"जन्मकालग्रहस्थित्या फलं वक्ष्ये शुभाशुभं" ।
स्वाद्दिनकृत् शुभदः क्षितिपक्षसमुद्रनगादिकपञ्चगतो १ । २ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । ऽथ विभावरिभर्त्तुरथाङ्गदशेषगतो ३ । ६ । १० । ११ । ऽथ कुजाद्रविवत् १ । २ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । अथ सोमसुतात्त्रिशरर्त्तुनवादिषु यातः । ३ । ५ । ६ । ९ । १० । ११ । १२ । देवगुरोर्विषयर्त्तुनवेशगतो ५ । ६ । ९ । ११ । ऽथ सुरारिगुरोः समयाचलभास्करयातः । ६ । ७ । १२ । तीक्ष्णमरीचिसुतादपि भास्करवत् । १ । २ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । अथ लग्नगृहात् त्रिकृताङ्गदशादिषु यातः ३ । ४ । ६ । १० । ११ । १२ । रविरेखाः । ४८ । भुजङ्गविलासाभिधानमालादण्डकेनादित्याष्टवर्गः ॥*॥ चन्द्रः शुभोऽर्काच्चिकालाद्रिदन्तावलाशाशिवस्थ । ३ । ६ । ७ । ८ । १० । ११ । स्ततः स्वात् कुरामर्त्तुगाशाशिवस्थः । १ । ३ । ६ । ७ । १० । ११ । क्ष्माजात्द्विवह्नीषुषड्गोदिगीशेष्व । २ । ३ । ५ । ६ । ९ । १० । ११ । ष ज्ञात् कुरामाब्धिवाणागदन्तावलाशाशिवस्थः १ । ३ । ४ । ५ । ७ । ८ । १० । ११ । जीवात् कुदृग्वेदशैलेभकाष्ठाशिवस्थो १ । २ । ४ । ७ । ८ । १० । ११ । ऽथ शुक्रात्त्रिवेदेषु-शैलग्रहाशाशिवस्थः ३ । ४ । ५ । ७ । ९ । १० । ११ । तीक्ष्णांशुदेहोद्भवाद्रामबाणर्त्तुशम्भुस्थितो ३ । ५ । ६ । ११ । ऽथोदयाद्व्यवाहर्त्तुकाष्ठाशिवस्थः । ३ । ६ । १० । ११ । चन्द्ररेखाः । ४९ । कामबाणाभिधानमालादण्डकेन चन्द्राष्टवर्गः ॥*॥ कुजोऽर्काच्छुभो वह्निबाणर्त्तुदिक्शम्भुगो ३ । ५ । ६ । १० । ११ । ऽथेन्दुतो रामकालेशग ३ । ६ । ११ । स्ततः स्वात् कुदृग्वेदसप्ताष्टदिक्शम्भुगः स्यात् १ । २ । ४ । ७ । ८ । १० । ११ । निशानाथपुत्राद्गुणेष्वङ्गरुद्रोपयातः । ३ । ५ । ६ । ११ । ततो जीवतः कालकाष्ठाशिवार्कोपयातो ६ । १० । ११ । १२ । ऽथ देवारिपूज्यादनेहोगजेशार्कसंस्थः । ६ । ८ । ११ । १२ । ततः सूर्य्यपुत्रात् कुवेदागनागग्रहाशाशिवस्थो १ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । ऽथ लग्नात् कुरामाङ्गदिक्शम्भुयातः । १ । ३ । ६ । १० । ११ । कुजरेखाः ३९ । सिंहविलासाभिधानमालादण्डकेन भौमाष्टवर्गः ॥*॥ ज्ञः शुभोऽर्कतः शरर्त्तुगोशिवार्कगो ५ । ६ । ९ । ११ । १२ । ऽथ चन्द्रतो द्विवेदकालनागदिक्महेश्वरेषु । २ । ४ । ६ । ८ । १० । ११ । भूमिजात् कुदृक्कृतागनागगोदशेशगः । १ । २ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । ततः स्वतः कुवह्निपञ्चषण्णवादिकेषु । १ । ३ । ५ । ६ । ९ । १० । ११ । १२ । वाक्पतेरसाष्टशम्भुसूर्य्यगो ६ । ८ । ११ । १२ । ऽथ शुक्रतः कुबाहुवह्निवेदपञ्चनागगोशिवेषु । १ । २ । ३ । ४ । ५ । ८ । ९ । ११ पङ्गुतः कुदृक्कृतागनागपञ्चकस्थितो ऽथ । १ । २ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । १२ । लग्नतः क्षितिद्विवेदकालनागदिक्शिवेषु । १ । २ । ४ । ६ । ८ । १० । ११ । बुधरेखाः । ५५ । अशोकमञ्जरीसंज्ञकमालादण्डकेन बुधाष्टवर्गः ॥*॥ सुरराजगुरुः शुभदो रवितः कुयमानलवेदनगादिकपञ्चगतो १ । २ । ३ । ४ । ७ । ८ । ९ । १० । ११ । ऽथ विधोर्द्दिशराचलगोशिवगो २ । ५ । ७ । ९ । ११ । वसुधातनयात् कुयमाब्धिनगाष्टदशेशगतो १ । २ । ४ । ७ । ८ । १० । ११ । ऽथ बुधात् क्षितियुग्मकृतेषुरसग्रहदिग्गिरिशोपगत १ । २ । ४ । ५ । ६ । ९ । १० । ११ । स्तदनु स्वत एकयमानलवारिधिपर्व्वतनागदशेशगतो १ । २ । ३ । ४ । ७ । ८ । १० । ११ । ऽथ सितादयमपञ्चरसग्रहदिग्शिवगो २ । ५ । ६ । ९ । १० । ११ । रविनन्दनतो दहनेषुरसार्कगत ३ । ५ । ६ । १२ । स्त्वथ लग्नगृहात् कुयमाब्धिशरर्त्तुनगग्रहदिग्गिरिशोप-गतः १ । २ । ४ । ५ । ६ । ७ । ९ । १० । ११ । गुरुरेखाः ५६ । कुसुमस्तवकाभिधानमालादण्डकेन बृहस्पतेरष्टवर्गः ॥*॥ भृगुः शुभो रवेर्गजेशसूर्य्यगो । ८ । ११ । १२ । ऽथ चन्द्रतः क्ष्मादिपञ्चकाष्टगोशिवार्कगः । १ । २ । ३ । ४ । ५ । ८ । ९ । ११ । १२ । कुजात् त्रिवेदकालगोशिवार्कगो ३ । ४ । ६ । ९ । ११ । १२ । ऽथ बोधनात् त्रिबाणकालरन्ध्ररुद्रसंस्थितः । ३ । ५ । ६ । ९ । ११ । गुरोः शराष्टरन्ध्रदिङ्महेशग । ५ । ८ । ९ । १० ।